



EXAMENSARBETE

Våren 2008

Lunds universitet

Musikhögskolan

i

Malmö

Vad ska vi spela?

En studie om betydelsen av
genrebredd i musikundervisning

Författare

Sara la Fleur

Handledare

Stephan Bladh

Abstract

Title: What shall we play?

A study on the importance of genre spread in music education. The aim of this study is to examine music teachers' and music students' reflections on the importance of genre spread in music education. The study covers music education in municipal primary school and municipal music school/school of arts and music. I have used both quantitative and qualitative methods in my study. The quantitative method was in the form of questionnaires and the qualitative method was in the form of interviews. The result shows that both music teachers and music students in this study think that it is important to have genre spread in the music education and for several reasons. One important reason is the teachers' commitment to genres that might cease to exist. The questionnaires show that the majority of music students at the Malmö Academy of Music believe that the lack of genres in municipal music school/school of arts and music have influenced their continued practicing of music.

Keywords: genre, music education, municipal music school/school of arts and music, municipal primary school

Sammanfattning

Titel: Vad ska vi spela?

Syftet med denna studie är att undersöka musklärares och musikstuderandes reflektioner kring vikten av genrebredd i musikundervisning. Studien omfattar musikundervisningen i kommunala grundskolans senare år och i den kommunala musik/kulturskolan. Jag har använt mig av både kvantitativa och kvalitativa metoder i min studie. Den kvantitativa metoden var i form av en enkätstudie och den kvalitativa metoden var i form av intervjuer. Resultatet visar att både musklärare och musikstuderande i studien anser att det är viktigt med genrebredd i musikundervisningen och anledningarna är många. En viktig anledning är lärares engagemang för genrer som de tror riskerar att försvinna. Det framgick även av enkätstudien att majoriteten av musikstuderande på Musikhögskolan i Malmö anser att avsaknaden av genrer i musik/kulturskolan har påverkat deras fortsatta musicerande.

sökord: genre, musikundervisning, kommunal musik/kulturskola, kommunal grundskola

Innehåll

1 Inledning	5
1.1 Syfte och problemformuleringar	5
2 Litteraturbearbetning	7
2.1 Musik/kulturskola och grundskola – ett historiskt perspektiv	7
2.2 Repertoarkonflikt i musikundervisningen.....	9
3 Metod.....	13
3.1 Urval	13
3.2 Datainsamlingsmetod och genomförande	13
3.2.1 Följande faktorer beaktades i utformning av intervju och enkät	14
3.3 Bearbetning och analys av enkätundersökningen.....	16
3.4 Bearbetning och analys av intervjuerna	16
4 Resultat	18
4.1 Resultat av enkätundersökning.....	18
4.1.1 Genreundervisningen i grundskolan	18
4.1.2 Genreundervisningen i musik/kulturskola	20
4.2 Resultat av intervjuerna	23
4.2.1 Presentation av intervjupersoner.....	23
4.2.2 Arbete med genrer	24
4.2.3 Reflektioner kring den egna kompetensen och instrumentets möjligheter	27
4.2.4 Lärarnas reflektioner över det egna arbetet med genrebredd.....	28
4.3 Sammanfattande kommentar	30
5 Diskussion.....	32
5.1 Reflektion över datainsamlingsmetoder och urval	32
5.2 Undersökningens validitet.....	32
5.3 Resultatdiskussion	33
5.3.1 Är det viktigt med genrebredd?	33
5.3.2 Musiklärarutbildningens uppdrag	34
5.3.3 Musiklärarens ansvar	35
5.3.4 Slutsats	37
5.4 Förslag till ytterligare forskning.....	38
6. Litteraturförteckning.....	40
Bilaga 1	41
Bilaga 2.....	43
Bilaga 3	44
Bilaga 4.....	45
Bilaga 5.....	46
Bilaga 6.....	47

1 Inledning

När jag var liten fanns det ingen tvekan om att jag skulle börja spela ett instrument. Min far hade spelat i dansband i många år och mina två äldre systrar gick redan på den kommunala musikskolan i min hemby. Valet föll på klarinetten eftersom jag en dag spontant plockade upp det vackra instrumentet och började spela. Min nyfikenhet förde mig framåt i mitt spelande, jag provade att blåsa på olika sätt, jag undersökte den medföljande spelboken och jag frågade min pappa om hjälp när källan för min egen upptäckarlust började sina. Slutligen kom dagen då jag började på den kommunala musikskolan. Åren gick och jag spelade den repertoar som jag blev tilldelad. 13 år senare vaknar jag upp ur min ”undervisningskoma” och upptäcker att min spelglädje på klarinetten dog för flera år sedan. Utan att egentligen reflektera över undervisningens innehåll hade jag fortsatt att rutinmässigt öva skalor och formas inom den klassiska musikens ramar. Vid sidan av den kommunala musikskolans undervisning, hade jag ett brinnande intresse för flera olika genrer som fick sitt utlopp i två andra instrument, sång och piano. Här kände jag inga begränsningar utan testade en mångfald av olika genrer, folkmusik, jazz, blues, visor och klassisk musik för att nämna några.

Idag spelar jag inte längre klarinett och frågan jag ofta ställer mig är, vad hände egentligen? När och varför blev jag så genrebegränsad inom mitt instrument? Hur mycket styrde jag själv över min utveckling och hur mycket var ett resultat av mina lärares val, utifrån deras kompetens, begränsningar och intresse?

Idag studerar jag till lärare i musik och annat sidoämne på Musikhögskolan i Malmö och i vardagliga möten med musiker- och musiklärarstuderande så har jag upptäckt att frågan om genrebredd i undervisningen är en relevant fråga att diskutera. En god vän uttryckte det på följande sätt ”jag önskar att jag fick lära mig mer om till exempel folkmusik. Jag känner mig alltid som en tafatt gäst när jag kommer i kontakt med den genren”. Att genrebredd dessutom värderas högt inom musikhögskolans utbildningar är det ingen tvekan om eftersom det numera är en poängbaserad del i intagningen till lärar-, musiker- och kyrkomusikerutbildningen. Då återstår frågan, hur arbetar musiklärare med genrebredd i undervisningen idag? Finns det någon relevans i att som musiklärare reflektera över hur man väljer vilken genre som ska ingå i sin undervisningsrepertoar? Finns det några begränsningar för de genreval man gör som musiklärare och vad grundar de sig i?

1.1 Syfte och problemformuleringar

I min undersökning har jag som syfte att undersöka musiklärarens och musikstuderandes tankar kring vikten av genrebredd i musiklärarens undervisningsrepertoar i musikundervisning. Undersökningen omfattar musikundervisningen på kommunala obligatoriska grundskolors

senare år och den frivilliga kommunala musik/kulturskolan. Jag har valt belysa mitt problemområde från två synvinklar genom att:

- undersöka hur elever på musikhögskolan ser på den genbredd de fått i sin musikutbildning inom grundskola, kulturskola och musikskola och om den har präglat dem i deras fortsatta musicerande.
- undersöka hur fyra yrkesverksamma musklärare resonerar kring genbreddens betydelse och om de tillämpar genbredd i sin undervisning

I min undersökning har jag utgått från följande forskningsfrågor:

- Vilken vikt lägger musklärare vid genbredd i valet av repertoar för musikundervisning?
- Vilka begränsningar upplever musklärare i valet av repertoar för musikundervisning?
- Vad anser musikstuderande på Musikhögskolan i Malmö om deras musklärares arbete med genbredd i grundskola och musik/kulturskola?

2 Litteraturbearbetning

I detta kapitel kommer jag att redogöra för den litteratur som jag finner relevant för min undersökning. Avsnittet kommer att inledas med en historisk tillbakablick inom musik/kulturskola och grundskolan med viss tyngdpunkt på repertoarsynen. Därefter följer en fördjupning i repertoar- och genrekonflikt i undervisningen med huvudsaklig utgångspunkt i Karin Markus' resonemang och i den nationella utvärderingen av musikämnet i grundskolan. Genre är ett återkommande begrepp i min undersökning och innebär kortfattat ”*typ av (konstnärlig) framställning som kännetecknas av viss uppsättning stildrag eller innehållsliga faktorer*” (Nationalencyklopedin 2008) och i denna undersökning syftar jag på musikalisk framställning.

2.1 Musik/kulturskola och grundskola – ett historiskt perspektiv

Musikskolan hade sin framväxt under 1950—1960-talet och den första tiden bestod vanligtvis undervisningen av enskilda lektioner, något som efterhand ersattes med grupplektioner, ensemblespel och olika former av förberedande musikundervisning. Gruppundervisningen på musikskolorna ökade successivt, både av pedagogiska och ekonomiska skäl. Idag finns det en stor variation av enskild- eller gruppundervisning, ensembler och orkestrar inom musikskolan. Ofta breddar man verksamheten till att innefatta andra konstformer som dans, drama, bild eller form och musikskolan övergår till att bli en så kallad kulturskola. I musikskolans repertoar kan man se en utveckling från att ha sin grund i barnvisor och klassisk musik till att även omfatta den afroamerikanska musiktraditionen (Stålhammar 1995).

För att förenkla en historisk beskrivning av den utveckling som skett av musikämnet i grundskolan, kan man välja att inrikta sig på de olika styrdokument, läroplan för grundskolan (Lgr) och läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet (Lpo) som grundskolan har fått förhålla sig till från 60-talet och framåt. För att lättare få en överblick av området som berör undervisningens repertoar, kan man med fördel utgå ifrån följande nyckelord som Stålhammar presenterar i sin doktorsavhandling *Samspel* (1995):

Lgr 62

”klassisk” musik

Lgr 69

Genrebredd

Lgr 80

Ambivalent genresyn

Lpo 94

Öppen genresyn

(Stålhammar 1995:67)

När det gällde frågan om repertoaren i grundskolans musikundervisning, kan man se en tydlig utveckling från Lgr 62 där nyckelordet är ”klassisk” musik fram till dagens läroplan Lpo 94, där nyckelordet är öppen genresyn. I Heilings rapport *En postmodern musikpedagog* (1997), ger Heiling en övergripande förklaring utifrån Stålhammars nyckelord. Han förklarar att ”genremässigt är musik enligt Lgr 62 liktydig med den klassiska västerländska konstmusiken, vilket gör valet av innehåll förhållandevis lätt” (Heiling 1997:80). Vidare förklarar han att i Lgr 69, verkar det finnas en medvetenhet hos författarna om motsättningen mellan tonårsmusiken och skolans musik. Repertoarvalet fick inte färgas av lärarnas egna värderingar och det medförde en viss acceptans av tanken på en viss genrebredd, vilket i sin tur försvårade arbetet. I Lgr 80 hade man ett ambivalent förhållningssätt till musiken i undervisningen, delvis ville man att eleven skulle få del av den ”goda musiken”, delvis ville man utgå från elevens egen ”kreativitet och musikpreferenser” (Heiling 1997:80).

I sin artikel *Lpo 94 – en öppning för förnyelsens musikundervisning eller ”traditionell” traditionalism* (1996) gör Ambjörn Hugart en liknande historisk tillbakablick i läroplanerna. Hugart förklarar att det genomgående temat i Lgr 62, är ”förankringen i ’traditionen’ som värnande av den västerländska konstmusikens etiska funktion” (Hugart 1996:19). Hugart menar att man kan se en skillnad i Lgr 69, att fokus på ”traditionen” inte är lika stor och man börjar få upp ögonen för den musik som finns utanför den västerländska konstmusiken. I Lgr 80 däremot är ”traditionen” inte specifikt företrädd överhuvudtaget utan man lämnar en möjlighet att utesluta den helt och hållet. Traditionen blir dock åter ”företrädd” i Lpo 94 ”musikämnet i skolan skall på olika sätt spegla såväl det nutida musikkivet i samhället som det historiska musikkivet” (Hugart 1996:21). Man kan alltså se en tydlig utveckling för både musik/kulturskolan och grundskolan inom det område som berör vilken repertoar som ska presenteras i musikundervisningen, en utveckling som för grundskolan har resulterat i den läroplan vi har idag.

Förutom Lpo 94, som är den nuvarande läroplanen för obligatoriska skolan, finns det en nationell fastställd kursplan för varje enskilt ämne, där det beskrivs vad musikundervisningen i grundskolan ska beröra. På skolverkets hemsida, där man finner kursplan och betygskriterier för musikundervisningen i grundskola, kan man under ”mål att sträva mot” läsa att elever ”utvecklar sitt musicerande och lyssnande till att omfatta musik inom olika epoker och genrer, sin förmåga att kritiskt granska och värdera musik samt sin förståelse och respekt för andra människors musikpreferenser” (Skolverket 2008). Inom grundskolan finns det alltså idag

nationellt fastställda styrdokument som säger vad man som musiklärare ska beröra i sin musikundervisning. Inom musik/kulturskola har man ingen motsvarande nationell fastställd läroplan.

2.2 Repertoarkonflikt i musikundervisningen

”Varför fastnar varje musikpedagogisk debatt i repertoarfrågor”, utbrast en av konferensdeltagarna i en musikpedagogisk konferens i Göteborg 15 – 17 september 1992 (Marcus 1996:125). I sin artikel om klyftan mellan finmusik och populärmusik, resonerar Marcus kring debatten om vilka genrer som ska ingå i musikundervisning. Hon förklarar att det pedagogiska förnyelsearbetet på flera musikhögskolor har stagnerat till följd av diskussionsforum med parter som försvarar antingen den klassiska musiken eller populärmusikens plats i utbildningen (Marcus 1996). Musikhögskolorna i Sverige är en institution för högre musikutbildning. Här utbildas flertalet musiker, kyrkomusiker och musiklärare varje år. Diskussioner och splittringar inom det ämne som berör repertoarfrågor begränsas därför rimligtvis inte enbart till musikhögskolan, utan bidrar troligtvis till spridning i takt med att studerande lämnar skolan och börjar arbeta. Flera av utbildningarna pågår under flera år och som student kan det vara svårt att värja sig mot de värderingar som cirkulerar på institutionen

Vidare reflekterar Marcus över vad repertoarklyftan på Sveriges musikhögskolor handlar om och gör det bland annat utifrån Bengt Olssons avhandling *SÄMUS – en musikutbildning i kulturpolitikens tjänst* (1993) som bland annat tar upp musikhögskolans lärares syn på undervisning. En slutsats, som Marcus drar utifrån Olssons avhandling är att det bejakades en populär och bred musikrepertoar men inom begränsningen att den skulle uppfylla konstmusikaliska kriterier för att lämpa sig. Vidare resonerar hon kring om denna måttstock är den enda man vågar utgå ifrån för att försvara populärmusikens plats på musikhögskoleundervisningen. En annan slutsats som Marcus drar utifrån Olssons avhandling, är att en stor del av resonemangen hos lärarna utgår från att de inte har ”någon större medvetenhet om andra undervisningsformer än den man själva blev fostrad i” (Marcus 1996:127). Det skulle kunna innebära att det krävs en radikal förändring i undervisningsformen för att bryta denna kedja. Antingen att läraren själv aktivt fördjupar sig i andra undervisningsformer eller öppnar upp möjligheten för sina elever att göra det.

Marcus fortsätter resonemanget kring problematiken att hitta kriterier för att fastställa hög

musikalisk kvalité. Hon undrar om det förekommer kvalitéer i musik som uppskattas bland barn och ungdomar men som skattas lågt på musikhögskolorna. Måste man t.ex. bevisa att dansbandsmusik har höga musikaliska kvalitéer för att den ska bli godkänd i undervisningsrepertoaren på musikl raru tbildningen, undrar Marcus, och vilka  r i så fall dessa kvalitéer? Kanske finns det andra kvalitéer inom denna genre som kan få den legitim som undervisningsrepertoar? Detta resonemang för henne vidare in på frågan om musiksmak.

Utifrån sociologen Erling Bjurstr ms resonemang i Per Nilssons rapport *Den allvarsamma fritiden* (1994), som behandlar kopplingen mellan musik och social bakgrund, menar Marcus att som musikpedagog har man ett ansvar att bedriva sin utbildning med ett vetenskapligt förhållningssätt och inte avf rda barn och ungdomars musiksmak. Med vetenskapligt förhållningssätt menar Marcus att läraren ska vara medveten om sin egen musiksmak, elevernas musiksmak och det kommande yrkets krav. Till detta resonemang kan man tillägga det citat som hon själv refererar till i sin text, nämligen den franska sociologen Pierre Bourdieus uttalande ”att det inte finns något som lika mycket som musiken tillåter individer att bekräfta sin klass” och utifrån detta menar Marcus att ”smak har inte att göra med om något  r bra eller dåligt utan handlar mest om vad man  r van vid” (Markus 1996:128). Hon understryker resonemanget med att poängtera att det är viktigt att inte nedvärdera elevernas musiksmak och istället för att döma ut populärmusikens borde den istället undersökas för att se vilka estetiska v rden den har.

Vidare förklarar hon att den mängd av olika kategorier som faller under begreppet populärmusik och den snabba utveckling som sker inom det området, visar på populärmusikens musikaliska konstnärliga kvaliteter (Markus 1996). Det krävs alltså en medvetenhet och ett engagemang hos lärarna, delvis för att kunna bli medveten om den egna smaken men även för att inte begränsa sig till den. Engagemanget ligger delvis i att aktivt ta del av barnens och ungdomarnas musiksmak.

Marcus anser att problematiken kring repertoarklyftan har sin grund i bristande metodisk kompetens. Hon anser att om musikpedagoger vill att barn och ungdomar ska respektera alla sorters musik, måste vi m ta dem där de befinner sig och menar att musikpedagoger inte f r tillräcklig kompetens att använda sig av populärmusik i pedagogiska sammanhang. Marcus resonerar även kring ett tänkbart framtidsscenario inom det musikpedagogiska fältet och utg r från det hon kallar ”parallellskolesystem” med allmänt skolväsende och kommunala musikskolan. Hon menar att grundskolan har tvingats att vara mer progressiv och tidigt anammat populärmusikens medan musikskolan har kunnat behålla en mer konservativ linje,

med repertoar främst utifrån den västerländska konstmusiken. Marcus menar att detta parallellskolesystem kommer att försvinna vilket leder till att alla högskoleutbildade musikpedagoger arbetar inom samma fält och för detta behöver de ha en bred repertoar för att kunna arbeta inom skilda verksamheter. Ett av hennes antagande är att musikerrollen hos musiklärarna kommer att få ge vika för den musikpedagogiska rollen vilket, enligt hennes förhoppningar, kommer att bidra till en uppluckring av repertoarklyftan (Marcus 1996).

Det var 14 år sedan Marcus artikel publicerades i debattboken *Skola Musik Förändring* och grundskolan har sedan dess arbetat utifrån Lpo 94 och frågan är, hur ser det ut idag? I *Musik, ämnesrapport till rapport 253 (NU-03)*, gjordes 2003, på skolverkets initiativ, en nationell utvärdering av ämnet musik i grundskolan som innehöll följande:

I denna rapport sammanställs resultaten av den nationella utvärderingen i musik i avseende på måluppfyllelsen i grundskolans nionde år, elevernas kunskapsutveckling i musik, lärarnas förutsättning att arbeta med musik i skolans kultur- och arbetsmiljö, elevernas uppfattning om sina kunskaper i musik och deras syn på skolans musikundervisning visavi musikaktiviteterna på fritiden. (Sandberg, Heiling och Modin 2003:9)

I denna utvärdering framkom att en mindre grupp elever önskar mer modern musik i undervisningen och med modern musik syftar man på till exempel hip-hop, hårdrock, soul etc. Följande citat är hämtade från rapporten och beskriver några elevers perspektiv på musikundervisningen:

”Den musiken som jag gillar finns inte med på lektionerna.”

”Det är alldeles för lite undervisning i modern musik.”

”Att man borde hålla på med lite nyare musik också, inte bara klassisk som det för det mesta är” (Sandberg, Heiling och Modin 2003:128).

Eftersom musikundervisningen har visat sig bygga på praktiskt musikutövande, kan kommentarerna upplevas som överraskande, menade Sandberg, Heiling och Modin som författat rapporten. De instrument som finns att tillgå i ett klassrum är i första hand piano, syntar, gitarrer och elgitarrer liksom elbas och trummor, vilket ”betyder att det är knappast den klassiska musiken som utgör repertoaren man spelar” (Sandberg, Heiling och Modin 2003:128).

Svaren från eleverna visar även på ett annat problem, menar Sandberg, Heiling och Modin, att läraren känner sig mer hemma i och utgår oftast från en förenklad bluesbaserad rock i valet av modernare repertoar, vilket eleverna inte klassar som deras musik. Enligt författarna vill eleverna ha sin rytm-baserad hard-core eller textbaserade hip-hop. Författarna menar att det

här finns utrymme att reflektera över musikundervisningen och vad den ska handla om. Det handlar om att vidmakthålla och värna om traditionen, samtidigt som man ska ”följa med i sin tid”, vilket enligt författarna möjligen är ”typiskt svenskt i den meningen att det gäller att finna en tredje ståndpunkt, en avancerad kompromiss, som både kan accepteras av eleverna och vara i samklang med kursplanen och lärarens kompetens. Eftersom lärarna uppgivit att det är de själva som väljer innehållet i undervisningen, kan en lösning möjligen ligga i en ökad samplanering med eleverna (Sandberg, Heiling och Modin 2003:129). Det uttrycks både av författarna av den nationella utvärderingen av grundskolan och Marcus att det kan vara en fördel för musiklärare att möta elevernas önskemål för att nå en bredare repertoar.

3 Metod

I det här kapitlet kommer jag att redogöra för hur jag gjorde mitt urval av informanter och vilka tekniker jag använde mig av för insamling av data. Jag kommer även att redovisa hur jag genomförde min studie och hur jag bearbetade och analyserade data.

3.1 Urval

Urvalet av de personer som ingår i min studie, det vill säga musklärare och musikstuderande, begränsades av de tidsmässiga och ekonomiska ramar jag arbetade efter. Till följd av dessa praktiska ramar, begränsades undersökningen till att omfatta musikstuderande och musklärare som arbetar eller studerar i Skåne. För enkätundersökningen använde jag mig av ett slumpmässigt urval om 100 individer som idag aktivt studerar på Musikhögskolan i Malmö till musiker, kyrkomusiker och musklärare. Min intervjuundersökning innefattade fyra musklärare, två av dem är verksamma inom den kommunala kulturskolan (frivillig skolform) och två inom den kommunala grundskolan (obligatorisk skolform). För att få ett representativt könsmässigt urval inom de grupper som min studie baseras på, har både enkätundersökningen och de kvalitativa intervjuerna haft en jämvikt av både manliga och kvinnliga informanter.

Följande tabell visar på fördelningen av undersökningsgruppens antal efter de studieinriktningar som finns representerade i min enkätundersökning.

Lärarexamen i instrumental- och ensembleundervisning (IE)	17
Lärarexamen för lärare i musik (G, Gf, Gr)	16
Lärarexamen för lärare i musik och annat sidosämne (Ga)	5
Musiker	21
Kyrkomusiker	1

3.2 Datainsamlingsmetod och genomförande

I min studie har jag, som tidigare nämnts, valt att använda mig både av kvantitativa och

kvalitativa metoder. Man kan förenklat förklara begreppen ”kvantitativt” och ”kvalitativt” som metoder för hur forskaren väljer att generera, bearbeta och analysera den information som samlats in. Kvantitativt inriktad forskning innebär mätningar vid datainsamlingen och statistiska metoder för bearbetning och analyser. När man använder sig av en kvantitativ metod har man som syfte att forskningsresultaten helst ska vara så generella som möjligt, det vill säga att resultaten av undersökningen ska kunna generaliseras till personer som anses jämförbara med urvalsgruppen (Patel & Davidsson 2003). Som instrument för datainsamlingen använde jag mig av enkäter.

Den andra metoden jag använde mig av var kvalitativa intervjuer. Kvalitativ forskning innebär att man i insamlandet av data inriktar sig på ”mjuka” data som kan vara i form av kvalitativa intervjuer och tolkande analyser och när textmaterial analyseras, sker det oftast i form av verbala analysmetoder. Om man vill tolka och förstå t.ex. underliggande mönster i en människas upplevelser bör man använda verbala analysmetoder (Patel & Davidsson 2003). ”Syftet med en kvalitativ intervju är att upptäcka och identifiera egenskaper hos något, t.ex. en intervjuades livsvärld eller uppfattning om något fenomen” (Patel & Davidsson 2003:78). Frågorna som ställs i en kvalitativ intervju har i princip alltid låg grad av standardisering, för att informanterna ska få utrymme att svara med egna ord (Patel & Davidsson 2003). Eftersom mitt syfte är att föra ett samtal med musklärarna där det är av vikt att de får uttrycka sig fritt och inte begränsas av fasta svarsalternativ, anser jag att kvalitativa intervjuer lämpar sig bäst för denna del av undersökningen.

3.2.1 Följande faktorer beaktades i utformning av intervju och enkät

Detta är tekniker för att samla information som bygger på frågor. När man arbetar med intervju och enkät bör man först och främst försäkra sig om att individen är villig att svara på frågorna och tydligt klargöra syftet med intervjun eller enkäten (Patel & Davidson 2003).

Vid en intervju är det den personliga relationen som uppstår som avgör och motiverar svaren från individen. Därför är det viktigt att man visar ett genuint intresse för och förståelse för individen. Vid en enkät motiveras individen av missivet, det brev som innehåller all information och det är viktigt att det är korrekt utformat (Patel & Davidson 2003).

Man måste ta ställning till graden av standardisering när man arbetar med frågor för insamling av information. Man bör även beakta struktureringen, dvs. i vilken utsträckning frågorna är fria för tolkning. Om man utför en intervju genom att frågorna formuleras i

stunden och i den ordning som det faller sig naturligt, innebär det att intervjun har en låg grad av standardisering. I en strukturerad intervju har individen lite utrymme att svara och svaren kan oftast förutses och i en ostrukturerad intervju har individen maximalt utrymme att svara. När man har hög grad av strukturering och standardisering måste man se till att man täcker alla delområden med frågor och försäkra sig om att svarsalternativen är relevanta (Patel & Davidson 2003).

Vid utformningen av min enkät, formulerades frågorna efter vad som kunde tänkas ha relevans för min undersökning. Frågorna diskuterades och omarbetades med hjälp av handledare och musikstuderande vänner för att öka graden av relevans i frågorna och på så vis optimera validiteten i undersökningen. Att ha god validitet i sin studie innebär att man vet att det man avser undersöka är det man verkligen undersöker. Frågorna i enkäten följdes av fasta svarsalternativ, vilket innebär att den hade hög grad av både standardisering och strukturering. Fråga 10 skiljer sig något från övriga eftersom den har svarsalternativ med graderad inställning där ändpunkterna är verbaliserade (Patel & Davidsson 2003).

Frågorna avslutades med en möjlighet för informanterna att ge uttryck för övriga kommentarer eller eventuella synpunkter. Enkäten inleddes med en övergripande beskrivning av syftet med min studie (missivet, se bilaga 1). Genom att numrera enkäterna, kunde jag enkelt se vilka som hade svarat, samtidigt som uppgifterna hanterades konfidentiellt, dvs. det är endast jag som vet vilka som har medverkat (Patel & Davidsson 2003).

Enkäterna delades slumpmässigt ut i elevernas personliga fack på Musikhögskolan i Malmö med ett begärt återlämningsdatum. Efteråt skrev jag ner informanternas namn på en numrerad lista. Efter sammanställningen av mina resultat, förstördes namnlistan så att informanterna inte kan identifieras (Patel & Davidsson 2003).

När tidpunkten för återlämningsdatumet hade passerat hade jag endast fått in ett fåtal enkäter vilket medförde att jag fick lämna påminnelser till dem som inte hade svarat. Detta fick upprepas vid tre tillfällen (se bilagor 2 – 5). Jag fick tillbaka 62 enkäter men två av dem var inte ifyllda på grund av att den ena informanten inte var uppvuxen i Sverige och inte kunde relatera till frågorna. Den andra lämnade tillbaka enkäten med en förklaring att hon inte ansåg att hon hade något att tillföra min undersökning. Bortsett från detta externa bortfall är det sammanlagt 60 personer som redovisas i undersökningen.

Intervjuerna utfördes parallellt med enkätundersökningen. Jag tog kontakt med musiklärarna och i något fall musiklärarens skola, via mail, där jag förklarade syftet med undersökningen och att deras medverkan skulle behandlas konfidentiellt. Sedan kontaktade

jag lärarna via telefon där jag förklarade mitt syfte ytterligare, lämnade plats för eventuella frågor och bestämde tid för intervjuerna. Intervjuerna ägde rum i respektive lärares undervisningslokal under våren 2008 och varje intervju varade i cirka 30 minuter. Eftersom syftet med intervjuerna var att ta del av lärarnas egna reflektioner och åsikter, valdes en utformning av intervjun med låg grad av standardisering och strukturering. Jag förberedde en intervjuguide men under intervjun fick samtalet vara det väsentliga (se bilaga 6).

I en kvalitativ intervju är både intervjupersonen och intervjuaren delaktiga i att skapa ett samtal, vilket medför att intervjuarens egna erfarenheter och åsikter kan påverka intervjuens resultat. Med tillstånd av intervjupersonerna spelades intervjuerna in vilket medför att svaren registreras exakt vilket i sin tur underlättar bearbetningen av intervjuerna (Patel & Davidson 2003).

3.3 Bearbetning och analys av enkätundersökningen

Eftersom jag inte hade tillgång till något statistikprogram, analyserades enkäterna manuellt fråga för fråga. Om man på ett tydligt sätt vill visa materialet i en frekvenstabell, kan detta ske i en grafisk framställning. Ett annat ord för grafisk framställning är diagram. De vanligaste typerna av diagram är stolpdiagram och histogram (Patel & Davidson 2003).

Resultatet sammanställdes i siffror som sedan utformades till tabeller. Därefter valde jag att redovisa en del av materialet i form av stolpdiagram. De kommentarer och synpunkter som informanterna lämnade skrevs ner i ett separat dokument. Beroende på dess relevans för undersökningen, har jag valt att infoga dem som kommentarer i resultatdelen.

3.4 Bearbetning och analys av intervjuerna

Efter intervjuerna gjorde jag en kvalitativ bearbetning. Denna typ av bearbetning används för att ge en annan kunskap än den man får vid kvantitativa metoder. Att arbeta kvalitativt innebär ett spektra av olika metoder att använda. Oftast arbetar man med textmaterial, t.ex bearbetning av text efter transkriberad intervju, en bok eller en dagbok (Patel & Davidsson 2003).

När en intervju avslutats i mitt fall, transkriberades den noggrant till ett grovt utkast som sedan kontrollerades mot inspelningen för att garantera att inget hade uteblivit eller felciterats. Efter detta gjordes ytterligare en omarbetning av texten för att underlätta överskådligheten.

Eftersom konfidentialiteten är av stor vikt, valde jag i utskriften att utesluta de delar av

intervjun som riskerade att avslöja informantens identitet. Vidare sammanfattades och analyserades texterna och kategoriserades under gemensamma teman som jag vidareutvecklar i det kapitel jag nu övergår till.

4 Resultat

Jag har valt att inleda med resultatet av enkätundersökningen. Därefter redovisar jag sammandrag av intervjuerna under tre huvudteman. Kapitlet avslutas med en slutsats där jag anknyter intervjustudien till enkätundersökningen.

4.1 Resultat av enkätundersökning

För att underlätta överskådligheten har jag valt att redovisa svaren på frågorna i enkäten antingen i verbal form som en del av den löpande texten eller i form av stolpdiagram, följt av mina egna kommentarer och citat från informanternas egna kommentarer och synpunkter. Det var sammanlagt 60 personer som deltog i min enkätundersökning fördelat på 33 kvinnor och 27 män. Jag hade alltså ett externt bortfall på 40%. I vissa fall överensstämmer inte antalet svar med antalet informanter och detta interna bortfall beror på att informanterna missat eller valt att inte besvara frågan. Samtliga diagram redogör för antalet informanter som svarat fördelade efter de svarsalternativ de valt.

4.1.1 Genreundervisningen i grundskolan

Här redovisas resultatet av de tre frågor i enkäten som specifikt berör grundskolans musikundervisning.

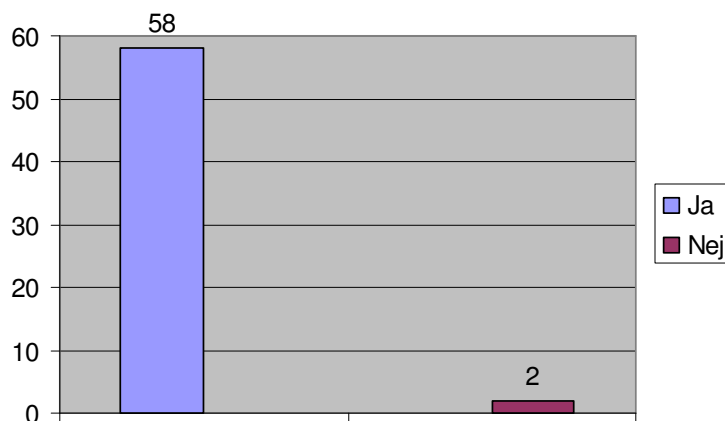


Diagram 1. Anser du att det är viktigt med olika genrer i grundskolans musikundervisning?

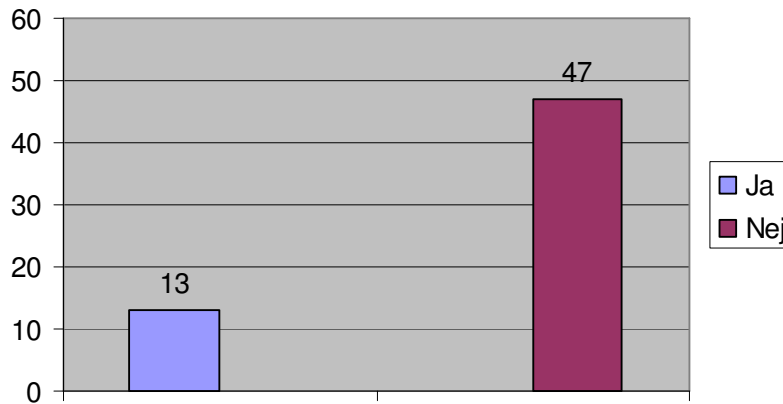


Diagram 2. Anser du idag att du fick tillräckligt med olika genrer i grundskolans (årskurs 7-9) musikundervisning?

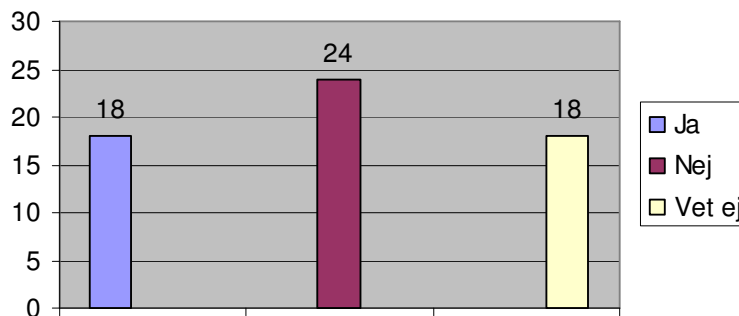


Diagram 3. Anser du att din/dina lärare var lyhörd för dina/klassens önskemål i valet av genrer i grundskolans musikundervisning?

Här är det intressant att lyfta fram att en majoritet av informanterna anser att det är viktigt med olika genrer i musikundervisningen på grundskolan, samtidigt som en majoritet anser att de fått för lite genreundervisning i grundskolan. Detta resultat antyder att lärarna har ett väldigt stort ansvar i presentationen av olika genrer i musikundervisningen och detta lyfts fram på i följande kommentar, skriven av en klassiskt inriktad musikerstuderande

Kommentar till fråga 1: Man bör göra eleven medveten om annan genre. Låta eleven få en rättvis bild när det gäller fördomar och förutfattade meningar. Där har läraren skyldighet att retoriskt ge en öppen bild av genrer, göra eleven intresserad.

Resultatet visar även att en stor andel av de tillfrågade upplevde det som att läraren inte var lyhörd för elevernas önskemål. Här är det relevant att lyfta fram frågan kring huruvida elevernas önskemål egentligen påverkar bredden i genreundervisning och så här resonerar en musiklektörstuderande:

Som barn hade man inte så mycket att jämföra med vilket gör det extra svårt att ställa krav eller ha önskemål i sin undervisning. Detta gör det ännu viktigare att läraren visar på bredd och inte låser

eleven i sina egna genrer.

Den uppfattning man får utifrån musiklärarstudentens resonemang är alltså att oavsett om eleverna har önskemål om musikundervisningens innehåll eller inte, ligger ändå det yttersta ansvaret hos musikläraren

4.1.2 Genreundervisningen i musik/kulturskola

Här redovisar jag resultatet av de frågor som berör undervisningen i kommunal musik/kulturskola. Resultatet som redovisas bygger på de 55 informanter som uppgett att de genomgått en sådan utbildning.

Genom att jämföra vilka instrument som informanterna hade på musik/kulturskola och vilket huvudinstrument de har idag, kan man konstatera att 38 informanter fortfarande har samma huvudinstrument och 14 informanter har inte det. Två personer angav inte vad de hade för huvudinstrument idag, vilket medför att jag inte kunde avgöra om det var samma instrument som under musik/kulturskolan.

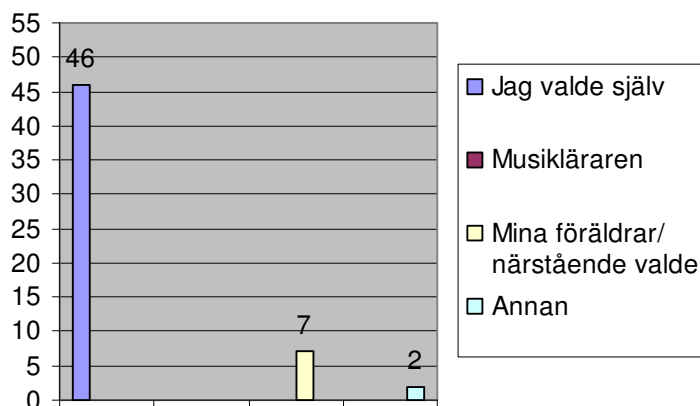


Diagram 4. Vem/vilka valde instrumentet?

De två övriga alternativ som informanterna angav under alternativet Annan är "platsbrist" och "i samråd med mina föräldrar"

Här är det relevant att lyfta fram att en majoritet av informanterna har uppgett att de har fortsatt med samma instrument som de spelade på musik/kulturskola, det är även en stor majoritet som svarat att de själva valde sitt instrument. Detta kan tolkas som att elevens eget intresse för ett instrument har en viktig betydelse för en fortsatt musikalisk fördjupning i instrumentet. Fördjupningen i ett instrument skulle i sin tur eventuellt kunna påverka och begränsa genreutbudet. En informant gav exempel på hur förutsättningarna för lärandet kan påverka möjligheter och intresset för en genrebredd och hon uttryckte det så här, "Spelade

piano för en kantor också. Hon valde bara ut de klassiska styckena till mig i böcker. Därför gillar jag mest den genren”. En intressant aspekt av den här frågan lyfts fram av en klassiskt skolad musikerstuderande, nämligen att grundskolan ska stå för en bred musikundervisning och att kulturskolan ska stå för fördjupning i ett instrument och eventuellt även en genre. Så här uttrycker han det:

Jag tycker absolut att lärare ska presentera olika genrer i grundskolan men att kulturskola och musikskola ska vara en möjlighet att fördjupa sig i en genre (jag menar med genrer klassiskt, jazz, pop osv). Från mitt 'klassiska' perspektiv tycker jag att presentation av andra genrer på 'klassiska' instrument är lite onödig, eftersom andra genrer spelas dagligen överallt.

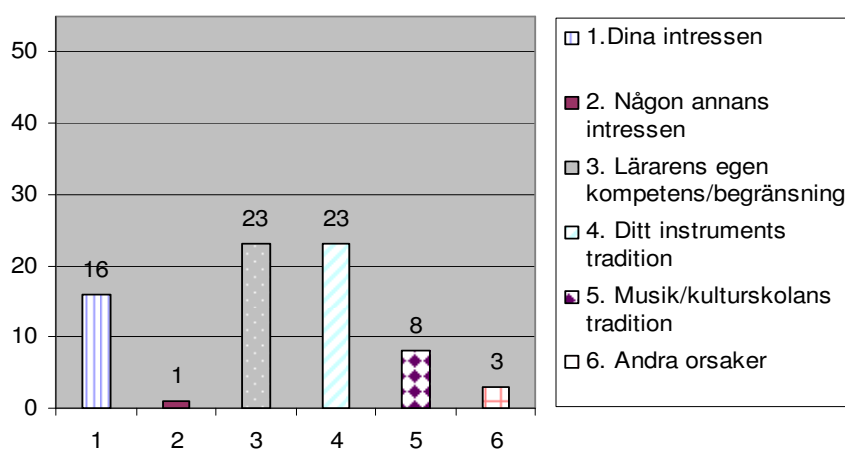


Diagram 5. Anser du att din/dina lärare valde genrer huvudsakligen utifrån:

Två valde att komplettera alternativet Andra orsaker med följande kommentarer:
 ”passade min röst bra” och ”keyboardboken som medföljde”

Flera av informanterna besvarade denna fråga genom att kryssa i fler än ett svarsalternativ, vilket har bidragit till att antalet ikryssade svarsalternativ överstiger antalet informanter. Det som är intressant att påvisa är att det är framförallt två faktorer som dominerar genrearbetet, nämligen lärarens kompetens/begränsning och det egna instrumentets tradition. Det här kan sammankopplas med föregående resonemang kring betydelsen av både instrumentval och lärare för genrebredd i undervisningen.

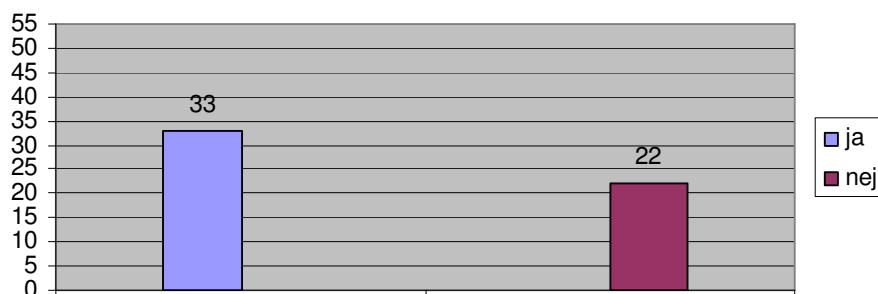


Diagram 6. Anser du idag att det saknades någon genre i din/dina lärares repertoarval?

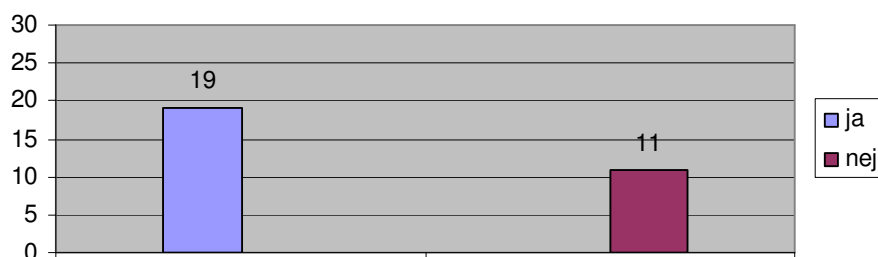


Diagram 7. Om du svarade ja på fråga 8, tror du att din nuvarande musikaliska situation hade sett annorlunda ut om du hade blivit presenterad för fler genrer?

Frågan har ett internt bortfall på tre personer.

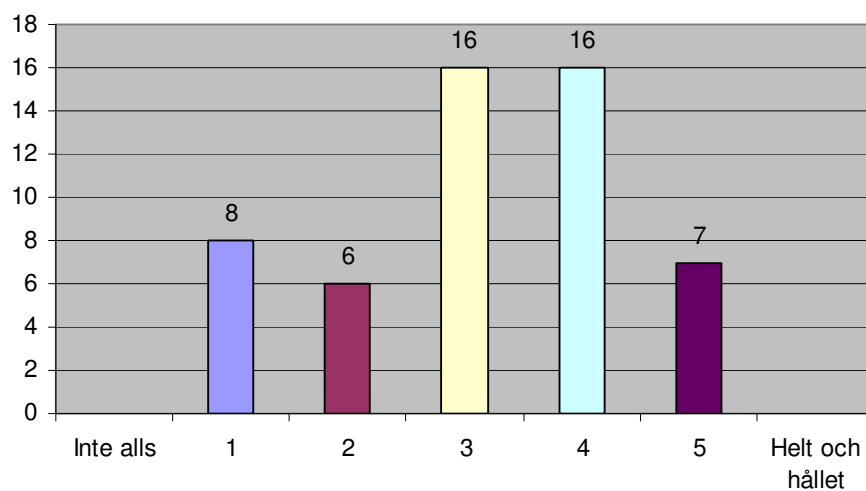


Diagram 8: Ange i vilken grad du anser att din lärare positivt påverkat ditt fortsatta yrkesval

Frågan har ett internt bortfall på två personer.

Det är anmärkningsvärt att 33 har svarat att det saknades genrer i lärarens repertoarval och att majoriteten av dessa även tror att det har påverkat deras nuvarande musikaliska situation. Eftersom informanterna valt att inte utveckla detta under kommentarer och synpunkter, är det

svårt att dra slutsatser om på vilket sätt informanterna tror att deras nuvarande musikaliska situation hade sett annorlunda ut om de hade blivit presenterade för fler genrer. Möjligtvis ligger en förklaring i följande kommentar från en av informanterna, ”När jag var liten och började spela fiol var jag inte överförtjust i klassisk musik, det var något man lärde sig av sin lärares passion. Hade han inte varit så inriktad och mer bred hade jag nog inte stått här idag”. Detta är ett exempel på hur läraren valt att bortse från elevens eget intresse och istället format eleven in i en viss genre, vilket upplevs som något positivt av informanten. Detta citat ger möjligtvis en delvis förklaring även på diagram 8 där man kan utläsa att många anser att lärarens val av genrer ändå positivt har påverkat deras fortsatta yrkesval.

4.2 Resultat av intervjuerna

För att läsaren ska få en uppfattning om informanterna, väljer jag att inleda med en kort presentation av intervjupersonerna och deras arbetssituation. Eftersom intervjuerna hanteras konfidentiellt kommer jag inte att använda mig av deras riktiga namn utan hänvisar till dem under namnen Lena, Erik, Lisa och Jon.

Jag har valt att sammanfatta resultatet av intervjuerna under tre huvudrubriker för att underlätta överskådligheten. De här tre huvudrubrikerna har sin utgångspunkt i de generella teman som mina intervjufrågor berörde, dels hur man rent praktiskt arbetar med genrer i klasserna och med olika instrument, dels frågor som har berört lärarnas egna reflektioner kring betydelsen av att arbeta med genrer och de olika genrernas betydelse. Den första rubriken berör hur lärarna arbetar rent praktiskt med genrebredd i sin undervisning. Den andra rubriken berör huruvida lärarna uppfattar begränsningar i genreundervisning utifrån förutsättningar som den egna kompetensen, instrumentens möjligheter och i vissa fall tillgänglighet. Den sista rubriken berör lärarnas reflektioner kring de genrer som de presenterar i undervisningen.

4.2.1 Presentation av intervjupersoner

Lena är utbildad blockflöjtspedagog och har arbetat som det i varierande skolformer i 40 år, idag är hon anställd på en kulturskola. Hon har både enskild undervisning, gruppundervisning och blockflöjtsensemble i sin tjänst. Hon undervisar elever från årskurs tre upp till och med gymnasiet.

Erik har undervisat i 27 år och har arbetat som musiklärare i ett flertal kommuner, är utbildad musiker som har kompletterats med en pedagogexamen. Erik undervisar på en kulturskola i lågt brass, alltså trombon, baryton och tuba. Erik har enskild undervisning, vilket i själva verket vanligtvis sker i grupp om två personer och orkesterundervisning. Precis som Lena undervisar Erik elever från årskurs tre upp till och med gymnasiet.

Lisa är utbildad grundskole- och gymnasielärare och har arbetat som musiklärare i tre och ett halvt år fördelat på tre olika skolor. Den nuvarande skolan som hon arbetar på är en kommunal grundskola och hon har varit anställd där i ett och ett halvt år.

Jon arbetar på en kommunal grundskola och har varit anställd där i tio år. Han är utbildad grundskole- gymnasielärare.

Eftersom de lärare som jag har intervjuat har olika sätt att arbeta, de jobbar på olika arbetsplatser, vissa inom grundskolan och andra på kommunal musik/kulturskola, innebär det att förutsättningarna för deras arbete skiljer sig åt. Lärarna som jobbar inom grundskolan, Jon och Lisa, har t.ex. styrdokument att förhålla sig till i upplägget av musikundervisningen och ska även betygsätta sina elever. Lärarna som jobbar på kommunal musik/kulturskola, Lena och Erik, har inga egentliga styrdokument att förhålla sig till i sin undervisning. Man bör även ha i åtanke att det är en frivillig skolform vilket i sig kan påverka undervisningens förutsättningar. Samtliga intervjupersoner är utbildade vid musikhögskolor i Sverige.

4.2.2 Arbete med genrer

Lenas utgångspunkt i sitt arbete som musiklärare och hennes arbete med genrer är att hon måste uppskatta musiken själv. Eftersom det finns en brist på färdigarrangerad musik av modernare stuk för blockflöjtsensembler, bidrar det till att repertoaren blir begränsad. Hon spenderar mycket tid på bibliotek och musikhögskola för att hitta material som hon kan arrangera om. ”Man måste variera sig enormt. Jag tycker att planeringsarbetet tar jättemycket tid och att skaffa sig en gedigen repertoar, det tar tid.”. Önskemålen från eleverna varierar, ibland är det folkvisor, vilket hon anser vara lätt att hitta och arrangera om så att de blir fina och roliga att spela. Det är värre med pop- och rocklåtar, resonerar hon, eftersom det inte ligger så bra till på blockflöjten att spela och hon uttrycker följande:

...det är ju inte precis några melodiösa låtar heller så vad gör man då? Jag måste ju! Man försöker, så långt det går för om inte jag ger, så får jag ingenting heller, så lätt är det. Ja, jag minns ju själv min egen musikundervisning, när jag spelade piano. Om jag fick spela en låt som var känd så ville jag lära mig den jättebra så att jag kunde 'impa' på mina kompisar, sätta mig vid pianot och riva av en liten låt, istället för en massa menuetter som man kunde kräkas på. (Lena)

Vidare talar hon om vikten av att presentera musiken på ett bra sätt, att förpacka den väl. Hon menar att man inte kan tvinga ett barn till att spela Telemann men man kan lura ett barn till att spela Telemann. Ett sätt hon använder sig av är att variera kompet genom att t.ex. lägga popkomp till barock- och renässansmusik. Ju äldre hennes elever blir, desto mer ökar kraven på att musiken ska vara ”på riktigt” och med detta menar eleverna oftast klassisk musik och då menar Lena att pop- och rockmusiken inte längre duger för eleverna.

Det finns flera faktorer som spelar in när Jon väljer vilka genrer som ska ingå i hans undervisning. Han utgår delvis från vad det står i kursplanen. Han använder sig även av den grundrepertoar som han har arbetat fram under åren som musiklärare. Han understryker med jämna mellanrum att han lägger vikt vid att barnen ska uppskatta den musik han väljer. Jon tror att eleverna ofta bygger sin relation till musik genom de medier som de dagligen kommer i kontakt med, däribland TV och radio och det är något som han använder sig av för att få bredd i sin undervisning.

Erik som arbetar på en kulturskola, har som utgångspunkt att eleverna ska lära sig att hantera ett instrument och samtidigt få beröra flera olika genrer i sitt spelande. Den första tiden med eleverna arbetar han till stor del efter en spelbok med en del separata noter och övergår sedan till låtar som han själv har arrangerat om för instrumenten. Det rör sig främst om jazz- och poplåtar och ibland något klassiskt stycke. Utöver den enskilda undervisningen, finns det en orkesterverksamhet på skolan där Erik leder en orkester med inriktning åt det klassiska hållet.

Erik poängterar betydelsen av att uppmuntra eleverna till att komma med egna önskemål om musik, men upplever det som att eleverna har svårt för detta. Han försöker själv att hålla sig uppdaterad om vad som händer på musikmarknaden genom att själv lyssna en hel del på musik, han frågar eleverna och lånar ibland CD-skivor av dem. Han började sin egen musikaliska bana med att spela popmusik. ”Jag började med popmusik och sånt själv det var bara det att jag slank in på klassisk musik och sen blev det den utbildningen jag hade. Jag har ju spelat mycket jazz och sånt där också förr. Jag försöker hålla mig á jour. ”

Vidare talar Erik om de problem som skolan har med överrepresentation från en viss stadsdel och att skolan arbetar för att få in fler elever med invandrarbakgrund. Vidare förklarar han att om det hade funnits en mer kulturell jämvikt på skolan, hade det troligtvis påverkat genrebredden i hans undervisning.

Jon har utformat en planering för sin musikundervisning och den har sin början i årskurs sex med den del som han i intervjun kallar svensk musikhistoria. I denna del berör han genrer som visa och schlager. I undervisningen varvar han berättelser med sång och lyssningsexempel. I sjuan fördjupar de sig i rockens historia med utgångspunkt i bluesen, han nämner bland andra Chuck Berry, Elvis och Beatles och via dem går de vidare till 70-talets rock och reggae. I årskurs åtta väljer Jon musik utifrån dess funktion, den ska vara lätt för eleverna att spela och på så sätt fungera som övningsrepertoar för instrument som t.ex. piano och gitarr. Det är i huvudsak fortfarande Jon som väljer musiken men uppmuntrar eleverna till

att komma med egna förslag.

När eleverna går i nian består undervisningen främst av ensemblespel och det är själva musicerandet i grupp som står i fokus. Eleverna får möjlighet att själv välja vilka låtar de vill spela och Jon känner inga begränsningar i valet av genrer, han menar att för honom spelar det ingen roll om de spelar visa eller hårdrock. ”Jag brukar säga att den enda anledningen till att jag säger nej till en låt, är att den är för svår för dem att spela. Man kan ju förenkla dem, vilket är min uppgift som lärare men ibland känner man att det inte fungerar”.

Det är tre genrer som Jon väljer att inte inkludera i ensemblespelet; jazz, folkmusik och klassisk musik. Han berör istället de här tre genrererna genom att berätta lite om dem, men menar t.ex. att jazzen är för ”far away” för eleverna. Han förklarar sitt resonemang på följande sätt:

Det är inget de lyssnar på och jag känner om man är intresserad av det, skaffar man sig nog den informationen ändå. Men det är klart, jag svarar ju på de som frågar och om man lyssnar på en låt och de undrar, ’vad är detta?’, då är det klart att man pratar om det, det är inget konstigt med det. Men jag känner inte att ’åh, nu ska jag sätta på en Miles Davis-platta’ för det är så långt bort för dem. Dessutom kan man ju inte hinna med allt. Jag känner mer att rocken är viktig, jag fokuserar mer på den. Det blir kanske mer att de på gymnasiet ägnar sig åt jazz, funk och så. Alltså, en fördjupning i de olika stilarna. (Jon)

I den klassiska musiken har Jon en teoretisk fördjupning i dess historia i årskurs åtta där eleverna får lyssna på musikexempel. Hans resonemang kring det praktiska musicerandet av klassisk musik liknar den om jazzen, att det är komplicerat att spela men finns det intresse för den musiken kan eleven fördjupa sig i denna längre fram.

I den lokala kursplan Lisa arbetar efter ingår bland annat pop- och rockhistoria, där de utgår från ”call and response” och arbetar sig vidare genom genrer som blues, jazz, rock n’roll och tidig popmusik. I årskurs åtta har eleverna lektion i halvklass och då har eleverna möjlighet att själva välja vilka låtar de vill spela och då blir det främst rock- och popmusik för att det oftast är de låtarna som eleverna brinner för, menar Lisa. Detta sätt att arbeta ger Lisa möjlighet att på ett naturligt sätt diskutera vad som sker på musikmarknaden idag. Lisa förklarar hur hon rent metodiskt tar sig an elevernas önskemål i följande resonemang:

Om de har en ny låt, lyssnar vi igenom den och pratar om den. De får reflektera över hur den är uppbyggd, över vad som är bra och dåligt. Efteråt får man sen gå in på om den går att spela och så kanske man kommer fram till att detta är en bra låt som går att genomföra och ja, då gör vi det. (Lisa)

Lisa har även använt sig av musik från andra kulturer, exempelvis Afrika, på sina lektioner

och då har undervisningen bestått av t.ex. dans och trumspel. I årskurs sex och sju arbetar hon mer utifrån musikens karaktär, att låtarna är lätta att spela och att eleverna får öva sig på att spela instrumenten. Detta år har hon testat att spela enkla poplåtar från förr och från nutid med årskurs sex. I årskurs sju har hon arbetat med stämsång i sitt spelande, sen har hon gått in mer på solon i jazz och blues och eleverna har fått skriva sina egna blueslåtar.

4.2.3 Reflektioner kring den egna kompetensen och instrumentets möjligheter

I samtalet om instrumentets möjlighet till repertoarbredd, känner Lena vissa begränsningar men anstränger sig för att inte begränsa sina elever. Hon berättar om en elev vars intresse fick henne att förstå att jazz var en genre som fungerade på blockflöjt. ”Då var jag ute på djupt vatten, riktigt djupt vatten men han kunde lotsa mig för att han ville göra det på sin blockflöjt. Det var jätteroligt. Så av honom har jag lärt mig en hel del.”

I den egna kompetens känner Lena ständigt begränsningar, vilket medför att hon ofta läser fortbildande kurser på musikhögskolan. Hon vill ständigt lära sig nya saker men begränsas av tidsbristen. Hon skulle även vilja specialisera sig inom ett område men menar att den möjligheten inte finns eftersom det krävs att hon lyssnar på eleverna och deras idéer för att hon ska få behålla eleverna.

Erik menar att han självklart har begränsningar när det handlar om genrebredd. Han anser sig behärska den klassiska musiken, jazz, pop och rock men känner sig mer osäker i t.ex. folkmusik från olika länder. Vidare fortsätter han med att poängtera att han självklart har mer kompetens inom vissa områden eftersom det är ett resultat av hans utbildning.

Jon känner inga begränsningar i valet av genrer. Han har själv ett brett musikaliskt intresse och han anser att han själv är så bred i sitt musicerande att han kan ge eleverna en rättvis bild av olika sorters musik, vilket också bidrar till att han kan vara väldigt öppen och positiv till elevernas förslag. Han är nöjd med den utbildning han har fått på musikhögskolan men menar även att mycket av sin bredd har han lärt sig på egen hand.

Lisa anser själv att hon har tillräckliga kunskaper för att kunna presentera flera genrer på ett bra sätt och att hon har fått en bred utbildning men säger samtidigt att det är ju upp till eleverna att bedöma. Vissa genrer, som svensk folkmusik, känner hon sig mindre ”hemma i” och menar att det möjligtvis kan hindra henne från att nå ut lika bra till eleverna. Lisa anser att klassisk musik ofta är svår att genomföra eftersom hon inte har de instrument i klassrummet

som krävs för att spela den sortens musik. Hon väljer istället att tillsammans med eleverna lyssna på och analysera den sortens musik. ”Men annars, vad gäller genrer, vill jag inte att de bara ska höra musiken utan de som går, försöker vi genomföra, alltså spela.”

4.2.4 Lärarnas reflektioner över det egna arbetet med genrebredd

Lena anser att barnvisor och den svenska folkmusiken är de absolut viktigaste genrererna som eleverna bör presenteras för och följande reflektioner av Lena kan anses spegla detta:

Vi behöver inte spela en ton barock om det skulle vara så men det svenska musikskatten, den måste vi ha. Du kan inte ha gått igenom livet och inte känna till Liten Karin och allt det där, sorg, smärta och vemod som finns i den svenska musiken. Den är jätteviktig. (Lena)

Lena anser inte att hon presenterar tillräckligt med genrer i sin undervisning och åter igen är det tidsbristen som är den avgörande faktorn. Hon har själv ett stort intresse för andra länders folkmusik men anser att hon inte har tid att tillägna sig den. Förberedelser inför lektionerna och övning för att kunna ackompanjera eleverna tar upp stor del av hennes tid. För att vinna tid skulle hon kunna hålla sig till samma repertoar varje år, men anser själv att det inte är ett alternativ eftersom hon själv vill utvecklas och känna stimulans i sitt arbete. Lena anser att genrebredd är viktigt men förklarar samtidigt att en god stämning på lektionen är lika viktigt för henne som musiken.

Ibland provar hon att spela nya instrument, delvis för att få tillgång till fler genrer, delvis för att påminna sig själv om känslan av att vara en nybörjare.

Tidsbristen är ett återkommande tema i intervjun men Lena menar samtidigt att hon gör en stor ansträngning för eleverna, vilket jag anser framgår i följande uttalande av Lena:

Det kan ju hända att de har önskat sig en låt ena veckan och sen har de totalt glömt det och då har jag lagt ner så mycket energi på att hitta det. Men hellre det än att jag säger ”jag hann inte!” eller ”det blev inte”. Man måste hålla det man lovar för att vara trovärdig. Men som sagt, jag önskar att jag kunde mer om väldigt mycket. (Lena)

Erik funderar inte så mycket över vilka genrer han väljer i sin undervisning, han spelar den musik som han själv brinner för och som han tycker passar för instrumenten. Erik har gjort medvetna val i den musik som han har arrangerat och samlat på sig under åren i undervisningssyfte och det rör sig om låtar ur lite olika genrer, eftersom han tycker att genrebredd är viktigt. Erik förklarar att han tänker långsiktigt i vissa avseenden, om eleverna

ska ha konsert, söka till en musikutbildning eller liknande men betonar samtidigt att han främst arbetar på inspiration och efter det som händer i nuet. Erik är nöjd med den genrebredd som han ger sina elever och betonar att mötet med eleverna är det viktigaste med hans undervisning.

Erik förklarar att det finns vissa saker eleverna bör lära sig om de ska överleva som t.ex. trombonist, både på amatörnivå och om de vill fortsätta jobba med det. Då menar han att de bör ha en klassisk skolning och en jazzfraseringsgenomgång eftersom de två stilarna skiljer sig så mycket åt. Jag uppfattar följande uttalande av Erik som att han anser att det är viktigt med en grund i klassisk och jazz:

Klassiskt och jazz är väl de stora genrerna där man traditionellt sett använder dessa instrumenten, och där de garanterat kommer ramla in i och sen kan man ju breddas hur mycket som helst utifrån det men missar man de bitarna, då har man ingen grund att stå på alls i stort sett. (Erik)

Det är viktigt att man tillgodoser elevernas musikaliska intresse, anser Jon och spela den musiken som de kan, t.ex. pop och R & B. Samtidigt anser han att han har en uppgift som lärare att vidga deras vyer och presentera andra genrer. Han anser att rockens historia är väldigt viktig, delvis för att det ligger honom varmt om hjärtat och delvis eftersom den har bidragit till hur mycket av musiken låter idag. Han försöker balansera deras intressen med det han själv anser viktigt genom att varva elevernas egna förslag med egna planerade lektionsmoment.

Han berättar om när han presenterade dansbandsmusik för årskurs sex, om hur han skapade en dansbana i klassrummet och om hur eleverna fick bjuda upp varandra. Han uttrycker följande om resultatet:

Det blev inte jättebra men jag tycker ändå att det var en bra intention, på något vis och jag ska nog göra det nu igen, känner jag. Det var en kul grej, det var liksom lite crazy och det är nog lite tabu för dem också typ 'vadå dansband?' men där var många låtar som de kan tycka är rätt häftiga. (Jon)

Med hänsyn till de tidsramar som Jon arbetar efter, är han nöjd med den genrebredd som han presenterar för sina elever. Eftersom Jon anser att genrebredd är viktigt, har han gjort aktiva val i vilka genrer som ska presenteras. Han förklarar att han väljer att inte lägga någon tyngd vid jazz och funk just för att det är smala genrer. Han menar att för 30-40 år sedan var kanske den sortens musik aktuell och det var den man pratade om i musikundervisningen men idag ser det annorlunda ut.

Lisa resonerar att eftersom eleverna ofta/dagligen kommer i kontakt med genrer som pop,

rock och R'n'B tycker hon inte att den musiken är lika viktig att lyfta fram på lektionerna. Hon väljer istället att fokusera på var den sortens musik härstammar ifrån, t.ex. bluesen och jazzen. Hon kommenterar även att det är viktigt med det svenska arvet med de svenska visorna eftersom hon anser att det är en genre som håller på att försvinna och falla i glömska.

Lisa anser att hon presenterar tillräckligt med genrer efter de tidsramar som hon arbetar efter. Om hon hade haft mer tid hade hon gärna fördjupa sig i olika genrer eftersom hon anser att genrebredd är viktigt men förklarar att om ett lektionstillfälle försvinner, är det inte alltid säkert att man får tillbaka det så man arbetar under en ständig tidspress. Lisa uttrycker flera gånger under intervjun att hon önskar att hon hade mer tid. ”Man försöker så mycket man kan men tyvärr faller det och det är för att man inte hinner med allt. Och tittar man på kursplanen så är det så mycket man ska göra.”

4.3 Sammanfattande kommentar

Alla intervjupersoner hade som gemensam nämnare att de tyckte det var viktigt att ta hänsyn till elevernas önskemål. Detta är intressant att sammankoppla med resultatet av enkätundersökningen där det framkommer att flera informanter uttryckte att deras lärare inte lyssnade tillräckligt mycket på dem. De flesta uttryckte även att det kunde ligga en svårighet i att tillgodose elevernas önskemål, eftersom det ibland rör sig om låtar som är svåra att genomföra på ett musikaliskt tillfredställande sätt. Erik upplevde problemet ur en annan synvinkel nämligen att eleverna uppvisat svårigheter att komma med egna förslag, vilket även uttrycktes av en informant från enkätundersökningen som menade att man som elev inte alltid har tillräckliga kunskaper för att uttrycka önskemål.

Något som framkommer i enkätundersökningen och intervjuerna är att oavsett om läraren lyssnar till elevernas önskemål eller inte, ligger ansvaret för genrebreden främst hos läraren. Det vill säga att det inte är givet att undervisningen blir genremässigt bred genom att läraren lyssnar till sina elever. Här spelar istället lärarens egen kreativitet och vilja stor roll. Det krävs mycket av en lärare för att få med både elevens önskemål och genrebredd. Ett exempel på detta är Lena som väljer att variera ackompanjemanget till olika genrer, ett barockstycke kan till exempel ackompanjeras av ett pop-komp.

I området som berörde den egna kompetensen så uttryckte Erik, Lisa och Lena att de kände sig begränsade inom vissa genrer, men de lät inte detta hindra dem från att presentera dessa genrer ändå. Flera av dem upplevde instrumentet som en begränsning fast på olika sätt. Erik

och Lena, som jobbar på kulturskola, upplevde en viss begränsning utifrån instrumentets tradition och förutsättningar. Även Lisa, som arbetar i grundskolan, upplever genrebegränsningar med den typen av instrument som hon har till förfogande och upplever även antalet instrument som en begränsning för att utföra en viss typ av musik, t.ex. klassisk. Det är intressant att koppla begränsningarna av instrumentens tradition och förutsättningar till enkätundersökningen där flertalet informanter uttryckte önskan om genrebredd men att man kan uppleva begränsningar grundade i faktorer som t.ex. har med instrumentets tradition att göra.

När intervjupersonerna fick reflektera över det egna arbetet med genrebredd ansåg samtliga att det är viktigt med genrebredd. Lena upplevde det som att hon inte presenterar tillräckligt med genrer i sin undervisning. Det är här viktigt att poängtera att även om övriga lärare uppger sig vara nöjda med den genrebredd de presenterar, så utgår de ifrån de tidsramar de har. Möjligtvis hade de presenterat fler genrer om de hade haft mer tid.

När intervjupersonerna resonerar kring vilken genre som är viktigast framkom det en stor variation av förklaringar. Lena och Lisa pekade på vikten av att lyfta fram den svenska folkmusiken, eftersom båda anser att det är en genre som är på väg att glömmas bort. Erik tyckte det var viktigt med de traditionella genrerna som är förknippade med instrumenten, eftersom han anser att det är en viktig grund för det fortsatta musicerandet på instrumentet. Jon tyckte att det var viktigt att presentera rockens historia för eleverna, eftersom den ligger till grund för hur en del av populärmusiken låter idag. Lisa resonerade på samma sätt som Jon kring vikten av rockens historia, men väljer att lyfta fram jazzen och bluesen som grunden för rocken, Jon menar att jazzen är en för smal genre för att lyftas fram i det praktiska musicerandet.

5 Diskussion

I detta avsnitt kommer jag att diskutera urvalet av informanter, undersökningens validitet och de datasamlingsmetoder jag valde. Jag kommer även att diskutera resultatet av intervjuerna och enkätundersökningen i relation till mina forskningsfrågor och min teori.

5.1 Reflektion över datainsamlingsmetoder och urval

Min ambition i arbetet var att försöka finna representativa grupper inom det område jag ville undersöka. Eftersom en del av min undersökning innebar att få en annan förståelse än den kvantitativa av musklärares tankar och erfarenheter inom mitt forskningsområde, upplever jag att kvalitativa intervjuer var det rätta valet av metod för den delen av undersökningen. Genom att musklärarna själva har fått formulera sina svar, kan jag få ta del av deras resonemang på ett sätt som inte vore möjligt om jag använt mig enbart av enkäter med fasta svarsalternativ. Intervjupersonernas yrke som musklärare inom musik/kulturskola eller grundskola var det enda kriterium jag hade för att informanterna skulle anses vara representativa i min intervjustudie och de fyra intervjupersonerna som jag presenterar i min undersökning, uppfyller mitt kriterium.

Även enkätstudiens informanter uppfyller det kriterium jag ställde på den delen av undersökningen. Jag ville undersöka hur personer som studerar på musikhögskola resonerar kring genbredd i sin musikbildning och alla informanterna som redovisas i min resultatdel betraktar jag som representativa. Jag anser att en enkätundersökning var den mesta lämpliga metod att använda i den delen av undersökningen. Jag hade kunnat välja att utforma undersökningen med kvalitativa intervjuer men hade då inte kunnat få det kvantitativa resultat som jag fick av enkätstudien, med hänsyn till de tidsramar jag arbetade efter.

5.2 Undersökningens validitet

Jag har strävat efter att vara objektiv i min forskning men det är troligt att mina intervjuer, enkäter och resultatet av min undersökning till viss del är färgad av mina personliga åsikter och värderingar. I de kvalitativa intervjuerna hade jag för avsikt att lärarna själv skulle få uttrycka sina tankar och erfarenheter inom det givna ämnet och det öppna samtalet kan ha färgats av mina personliga värderingar och reflektioner. I enkäterna har jag varit tydlig i utformandet av mina frågor för att minimera risken för missvisande resultat och som en

ytterliggare försäkran, lämnade jag utrymme för informanten att själv uttrycka eventuella synpunkter och kommentarer om ämnet. I utformandet av enkäten, fick ett flertal personer granska den för att eliminera eventuella källor till missförstånd, innan den delades ut. Jag hade ett externt bortfall på 40 % i min enkätundersökning varav endast två av informanterna gav direkta anledningar till varför de inte deltog.

Jag tror att den största anledningen till att informanterna inte medverkade är tidsmässiga faktorer, att informanterna inte ansåg sig ha tid att avsätta för att besvara en enkät. Andra faktorer som kan ha bidragit är självstudiedagar och konserter, alltså att informanterna inte varit på skolan och tömt sina fack under perioden som undersökningen pågick och på så vis missat både enkäter och påminnelser. Man kan inte utesluta det faktum att om samtliga personer hade deltagit i enkätundersökningen hade det haft viss inverkan på resultatet, men utifrån de tydliga resultat som framkom av de flesta frågorna anser jag att de resultat jag redovisat håller en rimligt god validitet.

5.3 Resultatdiskussion

Jag kommer här att föra ett resonemang där jag sammankopplar resultatet och litteraturen. Jag kommer till stor del att lyfta fram mina egna tankegångar utifrån min uppfattning om undersökningen. För att underlätta överskådligheten, har jag valt att dela in diskussionen under tre rubriker. Diskussionen inleds med ett resonemang om genrebreddens betydelse, utifrån de slutsatser som jag dragit av resultatet och litteraturen. Därefter kommer jag att föra en diskussion som berör framtida förutsättningar för genbredd i musikundervisning under rubrikerna musiklejarutbildningarnas uppdrag och musiklejarens ansvar.

5.3.1 Är det viktigt med genbredd?

Med utgångspunkt ur både litteraturen som jag presenterat och resultatdelen anser jag att det finns en gemensam uppfattning i studien om att det är viktigt att presentera genbredd i grundskolans och musik/kulturskolans musikundervisning. Det är här viktigt att kommentera att även om litteratur och resultat visar på en gemensam uppfattning om att det är viktigt så har det utgångspunkt i olika resonemang om varför det är viktigt.

Betydelsen av genbredd visar sig i den historiska beskrivningen som jag redogör för utifrån Stålhammars, Hugarts och Heilings beskrivningar (s. 6 – 7), där genrefrågan har diskuterats och utvecklats under flera decennier. Det visar sig även i Marcus resonemang

(s.10 – 12) om problematiken kring repertoarklyftan på musikhögskolorna. Det uttrycks dessutom tydligt av informanter från både min enkät- och intervjustudie. Detta leder in på resonemanget om varför det är viktigt med genrebredd och denna fråga rymmer ett stort spektra av olika ståndpunkter. Delvis är det viktigt ur en pedagogisk aspekt, det används som ett sätt att fånga och behålla elevernas intresse och delvis är det en naturlig utgångspunkt som grundar sig i vissa lärares egen kompetens och intresse för genrebredd.

Det finns även ett par etiska aspekter i frågan om varför det är viktigt med genrebredd, att musklärare har ett ansvar att inte låta vissa genrer glömmas bort. Både Lisa och Lena menade att det är viktigt att behålla den svenska folkmusiken eftersom det är en genre som försvinner mer och mer. En annan intressant etisk aspekt, som framkom ur enkätundersökningen, är att de genreval musklärare gör kan ha påverkan på elevernas fortsatta musicerande, även inom högre musikaliska studier.

5.3.2 Musiklärarutbildningens uppdrag

Med tanke på att många musklärare, liksom intervjupersonerna, har fått utbildning vid Musikhögskola eller någon annan musklärarutbildning, har jag svårt att föra ett resonemang om framtida förutsättningarna för genrebredd i musikundervisningen utan att förklara vilken roll jag anser att musklärarutbildningarna bör ha.

Jag tror att mycket i Marcus resonemang fortfarande är aktuellt men inte ur aspekten att musklärare behöver få större metodisk kompetens i populärmusiken (s.11). I intervjuerna med musklärarna framkom det att populärmusiken har en relativt stor plats inom musikundervisningen idag, både inom musik/kulturskola och grundskola. Jag fick en uppfattning om att i vissa fall har den fått så stort utrymme i den praktiska musikundervisningen att den bidrar till en minskad praktisering av andra genrer. Ett exempel på detta är den klassiska musiken som under Lgr 62 och Lgr 69 (s.9) var dominerande men som idag har ganska liten plats i det praktiska musikutövandet inom grundskolan. Jag vågar till och med påstå att vi numera skulle behöva förebygga en bristande metodisk kompetens för att praktiskt kunna använda bl.a. den klassiska musiken i musikundervisningen i grundskolan.

I det avseendet anser jag att Marcus resonemang fortfarande är aktuellt, att det är viktigt att musklärarstudierande på samtliga musklärarutbildningar får metodisk kompetens att praktiskt kunna undervisa i flera genrer (s.11). Samtidigt som jag inbjuder populärmusiken till att få en

välförtjänt plats i musikundervisningen, tror jag att det är lika viktigt att behålla vad Hugart benämner som ”traditionen” (s.9). Detta är viktigt eftersom jag har en uppfattning om att gränserna mellan de olika musklärarytbildningarna håller på att suddas ut och som musklärestuderande är det inte givet att man vet vilken skolform man kommer att vara verksam i efter examen.

När Marcus för 14 år sedan resonerade om hur framtiden skulle se ut, trodde hon att musikerrollen skulle få ge vika för pedagogrollen vilket i sin tur skulle leda till en uppluckring av repertoarklyftan (s. 11 – 12). Jag anser inte att den framtiden är här än men jag tror att man i musklärarytbildningarna ska sträva efter att musklärare ska få en större jämvikt i musiker- och pedagogrollen och få en större metodisk kunskap. Detta kommer förmodligen att medföra en större säkerhet hos musklärarna i flera avseenden, som t.ex. i mötet med eleverna och deras önskemål men även ge mod att våga utmana instrumentens traditionella begränsningar. Jag upplever det som positivt att intervjupersonerna, trots känsla av bristande kompetens, väljer att presentera genrer som de inte alltid själva känner sig hemma i.

5.3.3 Musklärarens ansvar

Det är intressant att lyfta fram att samtliga intervjupersoner angav att de utgår mycket från elevernas önskemål i valet av genrer. Författarna av den nationella utvärderingen av grundskolan och Marcus, hade som gemensam nämnare att de anser att det kan finnas fördelar med att som musklärare öppna upp sig för elevernas önskemål och eventuellt inkludera dem i utformandet av musikundervisningen för att få en bredare och mer tillfredsställande repertoar (s.11 – 12).

Det är här intressant att lyfta fram de resultat som Sandberg, Heiling och Modin beskrev i sin rapport (s.12), där vissa elever upplevde det som att musikundervisningen inte inkluderade modern musik och den musik som eleven själv uppskattar. Detta kan kopplas till mina resultat av intervjuerna som visar att det finns en stor vilja hos musklärarna att möta elevernas önskemål. Utifrån detta kan man diskutera vad denna motsättning mellan lärarnas och elevernas uppfattning grundar sig i.

En slutsats som man skulle kunna dra är att i detta fall har de olika resultaten inget med varandra att göra eftersom jag inte har intervjuat lärarna till just de elever som ingår i rapporten av Sandberg, Heiling och Modin. Det skulle även kunna innebära att det finns en motsättning mellan lärares och elevers uppfattning av modern musik och att lärarna utgår från

en förenklad version av modern musik, som beskrevs i rapporten av Sandberg, Heiling och Modin (s.12). Eftersom min undersökning inte omfattade ett perspektiv utifrån eleverna till de fyra lärarna, kan jag inte dra några slutsatser om huruvida det finns en sådan motsättning.

Sandberg, Heiling och Modin, menade i sin rapport att det kan upplevas som överraskande att en elev beskrev att han mest fick klassisk musik i sin musikundervisning eftersom de instrument som man normalt har tillgång till i ett klassrum knappast bidrar till en klassisk repertoar (s.12).

Utifrån detta kan man föra två viktiga resonemang. Delvis bör man resonera utifrån ett etiskt perspektiv, är det försvarbart att man som musiklärare endast presenterar en genre i musikundervisningen? I grundskolan så finns det fastställda styrdokument som talar emot detta (s.9). Inom musik/kulturskola finns inga direkta nationellt fastställda styrdokument. Frågan är ändå relevant att diskutera, inte minst utifrån Marcus resonemang om repertoarklyftan på musikhögskolan. Där beskriver hon att lärarnas resonemang utgår från att de inte har någon större kunskap om andra undervisningsformen än den de själva blev fostrade i (s. 10). Detta innebär alltså att musiklärare bör vara medveten om det stora ansvar man har för elevernas musikaliska fostran.

Man kan även belysa elevens uttalande från ett annat håll som för in på nästa resonemang som berör begränsningar utifrån genrens och instrumentens tradition. Intervjuerna och enkätundersökningen visar att musiklärare ofta känner begränsningar både utifrån sin egen kompetens och utifrån instrumentens tradition. När en elev uttrycker det som att de mest spelar klassisk musik på lektionerna kan det tyda på flera saker, t.ex. att läraren valt att bortse från instrumentens traditionella användningsområde och spelat klassisk musik på de instrumenten som finns att tillgå. Det kan även innebära att läraren valt att till stor del utesluta instrumenten som finns att tillgå i klassrummet och istället utgå från t.ex. sång eller instrument som eleverna spelar på musik/kulturskola.

Det kan alltså finnas en mängd förklaringar på hur en lärare kan bortse från eventuella traditionella begränsningar och använda sin kreativitet för att få möjligheten att praktiskt utöva en viss sorts musik. Man kan även, som Lena gjorde med eleven som ville spela jazz, använda sig av elevernas kompetens och intresse för att få tillgång till en ny genre. Det skulle innebära att det enda praktiska hinder som står i vägen för utövandet av en viss genre är lärarens egen kreativitet. Jag anser inte att musiklärare ska beröva instrumenten och genrer dess tradition för att till varje pris kunna spela alla genrer som existerar. Det är en omöjlighet att som lärare tillfredsställa alla elevers önskemål i valet av repertoar. Jag anser inte heller att

man ska begränsa eleven om det finns en uttryckt önskan om att fördjupa sig i en viss genre.

Man kan även föra ett resonemang om hur genrebredd får uttryck i musikundervisning. Alla lärarna ansåg att det är viktigt med genrebredd men i vissa fall begränsades det till en teoretisk aspekt av undervisningen. En av lärarna valde att begränsa det praktiska musicerandet till att endast omfatta musik inom populärmusikens ramar eftersom läraren upplevde övriga genrer som för komplicerade. Det är intressant att fundera över vilken uppfattning och behållning elever får av en viss genre när den begränsas till ett teoretisk plan för att en lärare upplever den som för komplicerad för att omfattas av det praktiska musicerandet. Det är här viktigt att lyfta fram att det fanns en variation hos informanterna i synen på vilka genrer som är för svåra för att ingå i den praktiska undervisningsrepertoaren vilket kan tyda på att lärarens egen uppfattning om en genre överväger de faktiska förutsättningarna för ett praktiskt utövande av en genre.

Det jag vill lyfta fram, utifrån resultaten av min undersökning, är att det är viktigt att man som musiklärare, utifrån de tidsmässiga ramar man arbetar efter, tar sig tid att reflektera över de val av genrer man gör och att ha ett vetenskapligt förhållningssätt, som Marcus benämner det (s.11), och inte begränsar eleven utifrån egna intressen och smak utan låter eleven aktivt få vara delaktig i sin musikaliska utveckling. Om man har som ambition att eleven inte ska låsas i en genre, är det viktigt att presentera genrebredd och inte förlita sig på att eleverna får starka influenser på annat håll eller väljer att på egen hand göra en fördjupning i andra genrer.

Att presentera genrebredd för eleverna behöver inte bli på bekostnad av lärarens eget intresse för en genre, eftersom det är viktigt att man som musiklärare även förmedlar den genre/genrer som man brinner för. En lärares passion för en genre är ofta en stor inspiration och drivkraft för eleverna. En musikerstuderande uttryckte specifikt att det var tack vare sin lärares passion för den klassiska musiken som hon själv lärde sig att uppskatta den och det är därför hon är där hon är idag (s.24).

5.3.4 Slutsats

Utifrån resultatet av min undersökning anser jag att jag har fått ett omfattande svar på mina forskningsfrågor. I min första forskningsfråga ville jag undersöka vilken vikt musiklärare lägger vid genrebredd i valet av repertoar. Resultatet av intervjuerna visar på att det finns en medvetenhet hos alla fyra lärarna i de val de gör eftersom de har en gemensam uppfattning om att det är viktigt med genrebredd. Resultatet visar även på olika uppfattningar om varför

det är viktigt med genrebredd.

Musiklärarna har olika uppfattningar om vilka genrer som bör ingå i musikundervisningen och på vilket sätt de ska inkluderas i undervisningen. En musiklärare upplevde jazz som en viktig genre i undervisningsrepertoaren medan en annan valde att endast inkludera jazz som en teoretisk del av musikundervisningen eftersom han upplevde att det är en för smal genre. Varje lärare har sin personliga tolkning av begreppet genrebredd vilket medför att jag inte kan redovisa ett enhetligt svar på min första forskningsfråga utan snarare ett omfattande svar i form av den diskussion som jag förde tidigare i detta kapitel.

I min andra forskningsfråga ville jag få svar på vilka begränsningar musiklärare upplever i valet av repertoar. Även här blev svaret omfattande eftersom varje lärare hade en personlig uppfattning om begränsningar utifrån den egna kompetensen och instrumenten. Av de fyra informanterna var det endast en som inte upplevde begränsningar i presentation av olika genrer men ingen av lärarna lät begränsningar hindra dem från att presentera dessa genrer ändå. Lena, Erik och Lisa upplevde begränsningar utifrån instrumentens tradition och förutsättningar och Lisa upplevde även begränsningar i det antal instrument som hon har till förfogande. Som jag beskrev utifrån den första forskningsfrågan, upplevde vissa lärare begränsningar utifrån elevernas kapacitet, att vissa genrer var för komplicerade för att fungera i praktiskt musicerande.

I min tredje, och sista, forskningsfråga ville jag undersöka vad musikstuderande på Musikhögskolan i Malmö ansåg om deras musiklärares arbete med genrebredd i grundskola och musik/kulturskola. Det mest anmärkningsvärda i resultatet av enkätundersökningen, enligt min uppfattning, är att en majoritet anser att de har fått för lite genrebredd i undervisningen och vissa tror att deras nuvarande musikaliska situation hade sett annorlunda ut om de hade blivit presenterade för fler genrer.

Jag anser, som jag beskrev tidigare, att jag har fått omfattande svar på mina forskningsfrågor men det har även öppnat upp för nya frågor som berör genrebredd i undervisning. Dessa frågor har jag valt att omformulera som förslag till ytterligare forskning.

5.4 Förslag till ytterligare forskning

Min studie har begränsats till personer som valt att fortsätta sitt musicerande. Det hade varit intressant att göra kvalitativa intervjuer med personer som valt att inte fortsätta musicera och undersöka om bristen på genrebredd kan vara en avgörande faktor till att somliga elever valt

att inte fortsätta sitt musicerande i kommunal musik/kulturskola.

Det hade även varit intressant att undersöka hur musiklärare arbetar metodiskt med genbredd i musikundervisningen genom att observera undervisningen under en tid och även undersöka genom kvalitativa intervjuer om det finns någon skillnad i hur lärare och eleverna upplever undervisningen.

6. Litteraturförteckning

Heiling, Gunnar (1997). Om grundskolans läroplan, Lpo 94, och musikämnet en analys med hjälp av begreppen modernism – postmodernism. I: Sundin, Bertil (red) *En postmodern musikpedagogik. Bidrag till diskussionen om modernism och postmodernism.* Musikpedagogik, forskning och utveckling. Rapport nr 1997:1. Musikhögskolan i Malmö. Lunds universitet.

Hugart, Ambjörn (1996). Klyftan mellan finmusik och populärmusik i musikutbildning; Hähnel, Beril, Sandberg, Per-Johan Ödman (red.) *Skola Musik Förändring. En debattbok om den nya läroplanen Lpo4 och kursplanen i musik.* Kungl.Musikhögskolan i Stockholm. KMH förlaget

Marcus. Karin (1996). Lpo94-en öppning för förnyelsens musikundervisning eller traditionell traditionalism?; Hähnel, Beril, Sandberg, Per-Johan Ödman (red.) *Skola Musik Förändring. En debattbok om den nya läroplanen Lpo4 och kursplanen i musik.* Kungl.Musikhögskolan i Stockholm. KMH förlaget

Patel, Runa. Davidson, Bo (2003). *Forskningsmetodikens grunder. Att planera, genomföra och rapportera en undersökning.* Lund: Studentlitteratur.

Stålhammar, Börje (1995). Samspel – grundskola och musikskola i samverkan. Skrifter från Musikvetenskapliga avdelningen, Musikhögskolan i Göteborg. Nr. 41. Göteborgs universitet.

Internetkällor

Sandberg, Ralf. Heiling, Gunnar. Modin, Christer. Musik, ämnesrapport till rapport 253 (NU-03). Besökt i april 2008. www.skolverket.se/publikationer?id=1422

Skolverket, kursplan för musikundervisningen i grundskola. Besökt i maj 2008. <http://www3.skolverket.se/ki03/front.aspx?sprak=SV&ar=0708&infotyp=23&skolfor=11&id=3877&extraId=2087>

Nationalencyklopedin. Besökt i maj 2008. http://www.ne.se.ludwig.lub.lu.se/jsp/search/article.jsp?i_art_id=0169022

Bilaga 1

Enkätundersökning

Hej! Mitt namn är Sara la Fleur och jag läser mitt femte och sista år här på musikhögskolan. Jag undersöker vilka strategier musiklärare har i grundskolans senare år (årskurs 7-9) och i kommunala musikskolan/ kulturskolan när de presenterar olika genrer i musikundervisningen och det är dessa skolformer enkäten berör. Det är troligt att begreppet genre har flera olika sorters betydelse men i den här undersökningen syftar jag på musikalisk bredd. För många av er har det passerat flera år sedan ni var elever inom den skolform jag undersöker men jag är ändå intresserad av att ta del av era erfarenheter inom detta område.

Lämna svaren i mitt fack (under Ga5) senast den **5e mars**.

Kön: Kvinna Man

Huvudinstrument:

Utbildning (fyll även i om du har en särskild inriktning):

- | | |
|-----------------------------------|---|
| <input type="checkbox"/> IE | <input type="checkbox"/> Musiker |
| <input type="checkbox"/> G | <input type="checkbox"/> Kyrkomusiker |
| <input type="checkbox"/> Ga | |

1. Anser du att det är viktigt att man arbetar med olika genrer i grundskolans (årskurs 7-9) musikundervisningen?

Ja Nej

2. Anser du idag att du fick tillräckligt med olika genrer i grundskolans (årskurs 7-9) musikundervisning?

Ja Nej

3. Anser du att din/dina lärare var lyhörd för dina/klassens önskemål i valet av genre i grundskolans (årskurs 7-9) musikundervisning?

Ja Nej Vet ej

4. Har du någon gång fått undervisning på en kommunal musik – eller kulturskola?

Ja Nej (om du har svarat nej, gå direkt till fråga 11) **Vänd!**

5. Vilket anser du vara ditt huvudinstrument under den tiden?

.....

6. Vem/vilka valde instrumentet?

Jag valde själv

Mina föräldrar/närstående valde

Musikläraren

Annan:.....

7. Anser du att din/dina lärare valde genrer huvudsakligen utifrån:

dina intressen

någon annans intressen

lärarens egen kompetens/begränsning

ditt instruments tradition

musik/kulturskolans tradition

andra orsaker

8. Anser du idag att det saknades någon genre i din/dina lärares repertoarval?

Ja

Nej

9. Om du svarade ja på fråga 8, tror du att din nuvarande musikaliska situation hade sett annorlunda ut om du hade blivit presenterad för fler genrer?

Ja

Nej

10. Ange i vilken grad du tror att din/dina lärares val av genrer har positivt påverkat ditt fortsatta yrkesval. (Ringa in den siffra som stämmer in på dig)

Inte alls ← --- 1 --- 2 --- 3 --- 4 --- 5 --- → helt och hållet

11. Övriga kommentarer/synpunkter?:

Tack för din medverkan!

Bilaga 2

Hej!

080306

Mitt namn är Sara la Fleur. Jag lämnade en enkät i ditt fack den 26 februari och bad dig svara på några frågor som berörde musiklärare och deras arbete med genrer. Enkäten är ett underlag för min examensuppsats och jag är beroende av att så många som möjligt svarar, så besvara frågorna så snart som möjligt. Det är även viktigt att jag redovisar mitt bortfall i undersökningen så om du inte har möjlighet att besvara mina frågor, lägg en lapp i mitt fack eller skicka ett mail och förklara varför du inte kan svara.

Tack för att du tar dig tid!

Vänliga hälsningar,

Sara la Fleur, Ga5

(xxxxxxxx@xxxxxxxx)

Bilaga 3

Hejsan!

080325

För några veckor sedan delade jag ut en enkät till dig där jag ville att du skulle besvara några frågor om genrer i undervisning. Jag har fått in en del svar men behöver många fler. Enkäterna fungerar som ett underlag för min undersökning och jag är beroende av att så många som möjligt svarar, därför ber jag dig nu att fylla i enkäten och lägga den i mitt fack så fort som möjligt. Detta är av stort vikt för mitt examensarbete!

Med vänliga hälsningar!

Sara la Fleur

Ga5

Bilaga 4

Hejsan!

080410

Snart är det dags för mig att sammanställa mina enkäter men har tyvärr ett bortfall på ca 40 %, så skynda dig att fylla i enkäten och lämna den i mitt fack snarast!

Med vänliga hälsningar
Sara la Fleur, Ga 5

SISTA CHANSEN!

Nu har jag bara ett fåtal veckor kvar innan min undersökning ska redovisas så nu är det sista chansen för dig att hjälpa mig, din medstuderande. Jag ber dig att avsätta någon minut för att fylla i enkäten du har fått av mig och lämna den sen i mitt fack så snabbt du bara kan!

Jag tackar ödmjukast på förhand!
Sara la Fleur, Ga5

Bilaga 6

Intervjuguide

- Vilka ämnen undervisar du i?
- Hur länge har du undervisat?
- Har du någon särskild struktur över vilka genrer som ska ingå i undervisning?
- Om inte, vad är det då som styr vilka genrer som ingår i undervisning?
- Anser du att det finns nödvändiga genrer som eleven bör presenteras för?
- Aktuella följdfrågor:
 1. Vilka?
 2. Varför?
- Anser du att du presenterar tillräckligt med genrer i din undervisning?
- Anser du att det är viktigt att eleverna får genrebredd i undervisningen?
- Anser du att det är viktigt att följa med i musikens utveckling och den moderna musiken?
- Aktuella följdfrågor:
 1. Varför inte?
 2. Hur går du tillväga?
- Övriga kommentarer eller synpunkter på ämnet?